

«Արեւմտյան լույսը»

Ներածություն

Հունական ու խոնավ հովիտների ծաղկած Հայաստանի բուն երկիրը, որտեղ ամեն քար ու յուրաքանչյուր ծառ կովում են անցյալի, կուլ ու սիրտը բացահայտող գեղարվեստական պատմություններ, միշտ կրում են իրենց առանձին երազների ու գաղտնիքների լույսը: Այս պատմության սինեմայով՝ «Արեւմտյան լույսը», մենք կհանդիպենք մի փոքրիկ, մթնոլորտային գյուղի կինը, որտեղ ժամանակը դադարեցնում էր իր դարաշրջանային հրաշքները, իսկ ամեն մի ճանապարհ, յուրաքանչյուր անկյուն՝ պատմում էր իր ինքնության, սրտի ու հոգու անկեղծ պատասխանը: Այս պատմության գլխավոր հերոսն է Արամ, ով սկսում է իր անձնական, երկար ու քաղցր որոնումը՝ բացահայտելու այն “Արեւմտյան լույսը”, որը, կարծում էր, կպահի բացարձակ ճշմարտությունը անցյալից մինչև ներկա ու ապագա:

---

1. Գյուղի նախատափներ

Գյուղը, որում ամեն ինչ խոնավ, կանչված ու ծանոթ էր, նույնիսկ շատ տարիներ շարունակ բաց թողնում էր անհայտ զգացումներ: Արամը, որը աճել էր այդ սրտին, միշտ զգում էր մի տիսուր, բայց թաքնված հույս՝ մի երազ, որ անընդհատ մոտենում էր նրան՝ գիշերների մթնոլորտում, երբ երկնքը լցվում էր աստղերով: Նրա ծնողների պատմությունները, որ հաճախ ընթանում էին տասը-երկուշաբթի երեկույթների մոտ, ստեղծում էին մի տարածություն, որտեղ անցյալի վանդակները վերածվում էին մի հնչուն, անմոռանալի երգ՝ ընդհանրապես, կոտրված ժամանակի և չհայտնաբերված հիշողությունների ձևով:

Մի օր, երբ արևն ի վեր ծաղկում էր իր ամուր, գիշերային կոլորիտներին, Արամը ստացավ մի հին գրառում՝ քնարերով ու անզործած նիշերով գծված, որը նրա մայրը, պարզեալով, փոխանցել էր նրան իր մանկության ժամանակներից: Այն գրառումը, կարծես՝ անցյալի ծաղիկի քնքուշ հիշողություն, զգուշությամբ ցույց տվեց մի “Արեւմտյան լույս”՝, որ, ինչպես հավատում էր ընտանեկան էղանակը, կպայքարեր բացահայտել մեր ազգի, մեր տունս գաղտնիությունը: Այդ օրից հետո, նրա հոգին ցնցվեց նոր հարցումների, փնտրումների ու ինքնական բացահայտումների համար:

Արամը միշտ հայտնի էր իր ահավոր հետաքրքրությամբ՝ զննելու ամեն մի նիշը, նայելով խորը այն չհայտնաբերված նշաններին, որոնք չզայրույթում էին ժամանակի ծածկոցում: Նրա հոգին, ինչպես թեքև փոշի արմատներ, փնտրում էր այն “լույսը”, որը

նրա սեփական ներկայությունը կպահեր, կշրջվի անցյալի և ապագայի արմատների միջև:

Այս պատմության առաջին էջերը բացվում են մեզ, ինչպես հին նկար, որտեղ յուրաքանչյուր զիծ իր պատմության, իր բարդ, բայց անկեղծ կողը կտրում է մի օժանդակ լույս, որը փորձում է հասկանալ, թե ինչ է իրականում այդ տաք, մթնոլորտային “Արեւմտյան լույսը”:

---

2. Հին ու նոր ձանապարհներ

Երկնքում, որտեղ ամպերը փշում էին դարերի բարձունքներից, գյուղի փողոցները դառնում էին եղանակի, ժառանգության ու անթողնված սերը պատմող ուղիներ: Այս ձանապարհներում, երբ Արամը քայլում էր իր փոքրիկ գույտի անցքով, նա զգում էր, թե ինչպես յուրաքանչյուր քար ու յուրաքանչյուր ծառ իր մեջ պահում է անցյալի անկեղծ գաղտնիքները, որոնք, կարծես, ցանկանում էին կիսվել իր հետ:

Նա հիշում էր, թե ինչպես երեխային իր, նա կարձանալ էր քչում կաթաղցր լուսնի տակ, լսում է ավանդական երգեր, որոնք իրարից կազմում էին մի հնչուն, անմոռանալի աղյուսակ, իսկ այդ երգերը, իրարից կազմված, կովում էին կուլ ու սիրտ: Երբ մահվան հետ ունեցած փոքրիկ երգը վերադար էր գալիս, ու հիմա նոր նոր հարցումներ էր դառնում, նա սկսեց ուղարկել սեփական հարցումները: «Ինչո՞ւ՝ է այս շրջանը՝ այս մի փոքրիկ, բայց այնքան հարուստ գյուղը, պահում իր մեջ այդ հին, հզոր “Արեւմտյան լույսը”, որը, կարծես, հնչում է անհայտ և անմոռանալի երգերով», – հարցում էր անում նա:

Արամը հասկացավ, որ այս ուղին ոչ թե պարզապես անցնել է անցյալը, այլ իր մեջ տանել է այն բոլոր այդ հնչունները, որոնք դեռևս լսվում են յուրաքանչյուրը իր ամբողջ Ետ-ի, իր միակ կյանքում: Նա սկսեց այցելել հին տուները, այգիները, նույնիսկ այն անծանոթ մասերը, որտեղ ժամանակը կարծես դադարել էր, իսկ յուրաքանչյուր անկյունում նոր պատմություն էր զտվում, որ ստիպում էր նրան մտածել, թե ինչպես են անցյալը, ներկա ու ապագան միաժամանակ չթողնված, բայց անկեղծ զդշում:

---

3. Անծանոթ նիշերի աշխարհը

Երբ անցնել էր Էտքային անցյալը և սկսել նոր ձանապարհորդությունը, Արամը հայտնվեց մի չհայտնաբերված լաբիրինթոսի նման վայրում, որտեղ ամեն մի անկյուն,

յուրաքանչյուր նիշ, քար ու ծառ էր մտցնելու իր պատմությունը: Այս վայրում, հին տանիքների ստվերները, անթողնված պատկերները, պատմության անհայտ էջերը, ձայն տվեցին մի քանի անկեղծ ու զգայական նիշ՝, որոնք դառնում էին մի բացահայտման նախադեպ:

Երբ նա նայեց այդ հին պատկերներին, կարծես՝ ժամանակի կամպոսների հետ, նա զգաց, թե ինչպես յուրաքանչյուր դաշտ, յուրաքանչյուր կարմիր տանիք իր մեջ պահում է այն անհայտ “Արեւմտյան լույսը”: Երբ նա մոտեցավ մի փոքրիկ, մթնոլորտային գրադարանի դեպի, որտեղ լարված էին հին գրքերը ու հիշողությունները, նա հայտնվեց մի հին, մթնոլորտային պաստառով, որում ժամանակի բոլոր those ցանցերը միավորվում էին:

Հետևաբար, յուրաքանչյուր էջ, ամեն մի գիծ ու յուրաքանչյուր նշան, բացահայտում էին մի խորը, անհայտ կող, որը անմիջապես չհայտնաբերված էր, բայց, ինչպես մի հին մզկվություն, լսվում էր իրար մեջ: Նա զգաց, որ այդ բոլոր նիշերը ներառում են անցյալի անթողնված, սակայն անկեղծ գույնը, որը կտրում էր ողջ իր կյանքի կերպարը: Այս հնչյունը, այդ կողը, հարմար էր, որպես ուղեցույց դեպի այն “Արեւմտյան լույսը”, որը միշտ իրեն նշվում էր անհայտ և սքանչելի ձևով:

Այս փուլում, երբ նրա կյանքը մոտենում էր մի նոր և անծանոթ փուլին, նա սկսեց հավաքել բոլոր այդ հին փաստաթղթերը, գրքերը ու հուշերը, որոնք, կարծես, կողավորում էին անցյալի, ներկայի ու ապագայի հանգամանքները: Յուրաքանչյուր նիշ, յուրաքանչյուրը իր մեջ պահում էր մի փոքրիկ, բայց անդադար զգայական լույս, որը, իր առանձին, ձայնով կովում էր կուլ ու սիրտ, բացահայտելով այն անկեղծ “Արեւմտյան լույսը”, որը այնքան երկար ժամանակ գաղտված էր:

---

4. Հիշողությունների կանչը

Արամի հոգին, ինչպես հին պախեցած նոտա, սկսեց թեթև ծելավոր ծավալում զգալ իր մահճակալ անցյալին: Նրա չտրված հիշողությունները, մանկության երջանկությունը, յուրաքանչյուրը, կարծես՝ մի փոքրիկ բազա, սկսեցին վերադարձել, և ամեն անզամ, երբ նա նայեց հին, մթնոլորտային լուսավորություններով կլորված պատերին, զգում էր, թե ինչպես անցյալը, ներկա ու ապագան մրասին դառնում են մի համարձակ, անկեղծ երգ:

Մի օր, երբ արևն սկսեց ընկնել իր մեղմ, դարբ-real estate բնութագրերով, նա վերադարձավ իր ծնողական տանը, որտեղ երբենք մասցել էին թաքնված, բայց թարմ

հիշողություններ: Այն տունը, պատի վրա գծերով ու հին պատկերներով, հիշեց նրան իր մայրը, ով միշտ ասում էր՝ «Արեւմտյան լույսը միշտ կփչի, եթե մենք մեր սրտերը բաց ենք դնում նրան»: Այդ բառերը, ինչպես ազնվորեն երգում էին նրա հոգում, նրա նետիրում էին դեպի այն անկեղծ պատասխանը, որ նա ու իր ընտանիքը միշտ փնտրում էին:

Նա սկսեց զրույց իր միջնորդի, հին գրքի էջերով, կտրուկ հիշողություններով՝ իմանալու, թե ինչու է այն “Արեւմտյան լույսը” դեռևս մսացել նրան, ու թե ինչպես է այն կապվում բոլոր նրանց կյանքի հիանալի, սակայն անթողնված հիշողությունների հետ: Այս հարցումները, որ դառնում էին իր ներքին հայեցագործության հիմք, նրան ստիպեցին մտածել, թե ինչպես կարելի է ընդհատել անցյալը և բացահայտել ներկայի այն անկեղծ, մթնոլորտային ժառանգությունը, որը միշտ պահպում է մեր սրտերում:

Արամը սկսեց ամբողջությամբ նոր թափանցում անել անցյալի և ներկայի շիայտնաբերված կայանների մեջ, որտեղ յուրաքանչյուր բացահայտված փաստ, յուրաքանչյուրը իր վրա կրում էր մի մթնոլորտային, խոնավ հիշողություն, որը նման էր մի գաղտնի “կոդ”ին, թե այդ կոդը ինքն իրեն կտրում էր ժամանակի սել-հեռուստաբանում: Նա իմանալով, որ յուրաքանչյուր պատճենված նիշ, յուրաքանչյուր հին պատկեր, իր մեջ պահում է մի բացառիկ պատմություն, վերջնականապես պետք է կտրում էր այն “Արեւմտյան լույսը”, որը միշտ եղել էր անձնական ու ազգային յոթսիմվոլ:

---

5. Քարերը լցված պատմություններ

Վերջին տարիների ընթացքում, երբ զյուղում տեղի էին ունեցել փոքր-չորեկիչ փոփոխություններ, մարդոց կարմիր աշքերը, պտտվող, լուրջ զրույցները ու հին տունների անթողնված երազները, դարձնում էին ամեն ինչ միակ, հազվագյ, բայց անկեղծ օրինակը: Ամեն անգամ, երբ Արամը քայլում էր քարերի, կաղապարային հողում, նա զգում էր, թե ինչպես այդ ամենը՝ անցյալը, ներկա ու ապագան, կարծես՝ միացնելու իր ներքին ինքնությունը, ապա հնչում էր անծանոթ “Արեւմտյան լույսը”, որը իր մեջ էր պարունակում այն բոլոր այն անթողնված, բայց անկեղծ պատկանող կոռերը:

Յուրաքանչյուր հին քար, որ կանգնեցավ տարիների ընթացքում, պատմում էր իր պատմությունը՝ մի խոնավ, անբացահայտված երգ, որը կտրում էր անցյալի թաքնված գաղտնիքները, կտրում էր ժամանակի անթողնված գծերը: Այդ քարերը, ինչպես

անմոռանալի վարժութիւններ, դառնում էին “կապիչ”՝ ներառում բոլոր այն զգայական կետերը, որոնք միայն մեծերն էին հասկանում: Երբ նա նայեց այդ քարերի մեջ, նա զգում էր, թե ինչպես յուրաքանչյուր ընկած փոշի կապը, յուրաքանչյուր շհայտնաբերված նոտա, կտրում էր նրա ներթքսում գտնվող մի խորը, անթողնված “լույս”, որը միշտ պահպանվում էր նրա հոտում ու սրտում:

Նա հիշում էր իր եղբանը, ով լրել էր այս աշխարհը քիչ տարվա անց, բայց իր մտքերը ու իմաստը դեռևս կռվում էին այն քարերի մեջ, որոնք երբևէ չհեռացել էին այդ փոքրիկ, մթնոլորտային տեղից: Հիշողությունների, կարծես՝ այդ ամբողջ վրդեհը դարձավ մի եզրափակիչ կող, որը փոխում էր մարդկանց կապը՝, ինչպես՝ մի անկեղծ “Արեւմտյան լույս”, որը մասցել է անցյալից, ներկա և ապագայի համար:

Այս քարերի և հին պատերի շարքերը, որոնց կոկորդում էր անձնական պատմության այդ երկնքի տոները, ստիպում էին Արամին զգալ, որ ամեն մի նիշ, յուրաքանչյուր անցյալի կետ, միաժամանակ ձայն են տալիս այն “լույսի” մասին, որը միշտ եղել էր միակ, մի անհայտ, բայց անկեղծ կող՝, ոչ միայն նրա, այլ ամբողջ այդ հին, խոնավ գյուղի, սեփական կյանքի համար:

---

6. Աշխարհի հակառակ ասպեկտները

Երբ շարունակվում էր իր ճանապարհորդությունը, Արամը սկսեց նկատել, որ ոչ միայն գյուղի բոլոր ուղիները, բոլոր նիշերը, այլ նաև ամբողջ աշխարհը ունի իր հակառակ ասպեկտները, որոնք միշտ միաժամանակ դառնում են մի ուժեղ, խոնավ, անկեղծ երգ՝, որ երբևէ չեն ընկնում ժամանակի հովհանքների ներքո: Նա հայտնեց, որ հին պատմությունների մեջ, որտեղ յուրաքանչյուր բռպե, յուրաքանչյուր ուշացում, ներառում էր անցյալի և ներկայի անթողնված կողերը, կա մի խոր իմաստ, որը վերացնում էր այն բոլոր անհայտ կետերը, որոնք շարունակում էին հաղորդակցվել մարդկանց սրտերի հետ:

Նա բացահայտեց, որ նաև մեզանից հեռու գտնվող տարածքներում, որտեղ ժամանակը անցնում է մի քիչ այլ արագությամբ, կարող էին հայտնվել նման այս “Արեւմտյան լույսը” կապելու նշանները: Հիմա այն էլ, ինչպես իր մեծ ընկերոց, Հրաշյանը, ով բազմահզոր հետազոտություններով ուսումնասիրում էր հին գրականության, պատմության և մշակույթի մթնոլորտը, հայտնաբերեց, որ շատերը միայն կարծում են, որ “լույսը” մասցած է անցյալում, բայց իրականում այն, մեղմ ու

անթողնված, շարունակում է իր գործը, այն “հակառակ ասպեկտը”, որը կապում է ժամանակը՝ անցյալից մինչեւ ապագա:

Հրաշյանը ասաց, որ “Արեւմտյան լույսը” ոչ միայն գաղտնի է, այլ նաև չափազանց ուժեղ, այն տանից, որտեղ ժամանակը դադարեցնում էր իր անհայտ հնչյունները: Նա նշում էր, որ այդ լույսը, որ հայտնաբերվել է տարիների ընթացքում, միաժամանակ դառնում է բոլորին միացնող, կտրող ու հաստատող մի “կող”, որը անձնական և ազգային ժառանգության յուրահատուկ մասը է: Այդ խոսքերը, որոնք լսվում էին որպես գորգավոր նախադեպ, ստիպում էին Արամին նորից մտածել, որ իր ուղին միայն սկսվել է, թե ոչ թե վերջացել:

---

7. Նոր անցում, նոր սկիզբ

Արամը, պատրաստ լինելուց հետո անցնել ամբողջությամբ իր ճանապարհորդության հաջորդ փուլը, որոշեց, որ հասնելու համար “Արեւմտյան լույսին” պետք է անցնել նոր ուղիներ, հանդիպել նոր մարդկանց, բացահայտել անցյալի չհայտնաբերված էջերը: Նա սկսեց այցեր կազմակերպել հին տները, խորհրդանշական պարգևատու տները, որտեղ պատմությունները լցվում էին ոչ միայն տոնած, այլ նաև խորության նոթայով:

Մի օր, երբ նա այցելեց խոնավ, հին ձկնահարոց մի հյուրանց, որտեղ ժամանակը հինգերորդ դարում էր, նա հանդիպեց մի ավանդական գրականության փորձագետին՝, Սերգեյին: Սերգեյը, իր տեսքի չհայտնաբերված օւզով, կտրում էր անցյալը, որտեղ իր մեջ էր պահում հին փաստաթղթերի, գրքերով և պատկերներով մի “կող”: Նա պատմեց Արամին՝, որ “Արեւմտյան լույսը” հայտնվում է այնպես, ինչպես երբեք չենք հույսի առնել, այն միշտ ներկա է, չնայած անցյալի կոտորակների, կուտակված ցավերի ու չհայտնաբերված երգերի շեշտին:

Սերգեյի բառերը, կարծես՝, մի խորը, մանկության հիշողություն էր բացահայտում, forcing անթողնված հարցումները միանալ կուլ ու մշակույթի մի խոնավ կողի մեջ: Նույն օրը, երբ արևն կտրում էր իր մեղմ, հին լուսավորությունը, Արամը զգում էր, որ ամեն ինչ մոտենում է իր անդադար որոնման վերջնական կետին՝, բայց դեռ էլ ոչինչ ամբողջությամբ չբացահայտված:

Նա սկսեց գրանցումներ կազմել, զգայական նոթաներ ու բաներ գրանցել, որոնք կտրում էին իր ներքին հայեցի այն անկեղծ կողը, որը կպահեր “Արեւմտյան լույսին” մոտենալուն: Նրա բոլոր նկատողություններ, ցանկացած ժամանակի անկեղծ

թափանցումները, դառնում էին մի մեծ, ընդհատված ֆիլմի չհայտնաբերված նոտայով, որը ինչպես նրբ ու անմոռանալի էր:

---

8. Արևելքի տաղանդը

Աշխարհի կողմանակիցները, հին ու նոր, ամեն անգամ մոտենում էին իր ներքին իրականության, մտքի ու հոգու իդեալին, երբ “Արեւմտյան լույսը” սկսում էր իր մեջ արտահայտվել: Այս փուլում, երբ ամեն ինչ փոխվում էր, փոփոխվում էր ժամանակը, Արամը զգում էր, թե ինչպես ամուր պահում է այդ “լույսը” նրա ամեն զարդարած նորը: Նա սկսեց հավատալ, որ այդ լույսը, որը շարունակվում է իր գործը, իսկապես կրացահայտի այն բոլոր չհայտնաբերված կողերը, որոնք իր ընտանիքի, իր գյուղի ու իր սեփական կյանքի մեջ կտրում էին անմոռանալի երգը:

Այդ օրը, երբ արևի առաջին շողները սկսեցին իր մեղմ լուսավորությունը լցնել շուրջը, Արամը, այնքան բացարձակապես զգայուն և հոգեկան, նայեց երկնքի խոր մթնոլորտին և զգուշությամբ ասեց՝ «Այսօր, իմ համար, սկիզբ է, որովհետև բոլոր այն անկեղծ, թաքնված կողերը, որոնք երկար ժամանակ ուղեկցում են ինձ, կմասնակցեն այդ “Արեւմտյան լույսին”, որը պետք է բացահայտի ինձ սեփական ճանապարհին:»

Այս խոսքերը, որոնք նրա սրտի անկեղծ ձայնին խթանում էին, կանգնած էին չհայտնաբերված հնյունների միջև, որոնք, կարծես՝, իրար հետ միասին կտրում էին անցյալը, ներկան ու ապագան: Նա գիտեր, որ իր ուղին դեռ երկար է, բայց յուրաքանչյուր քայլ, նույնիսկ ամեն փոքրն, մոտենում է այն անկեղծ պատասխանը, որը միշտ մնում է մեր հոգու խոնավ, անհայտ կողը:

---

9. Արդարության ու կատակչության երկնք

Ժամանակ անցավ, ու Արամի ճանապարհը դառնալով ավելի բարդ ու բազմաշերտ, իրենն ու իր շուրջի աշխարհը սկսեցին տարբեր տեսքով արտահայտվել: Երբ նա հանդիպում էր նոր մարդկանց, որոնք նույնպես փնտրում էին իրենց ներքին “լույսը”, ու երբ միաժամանակ ավանդույթները, պատմությունները ու մշակույթը զարդարում էին նրա կյանքի ամեն մի անկեղծ մումենտը, նա սկսեց հասկանալ, որ իրականությունը շատ ավելին է, քան պարզապես պատշաճ անցնել ժամանակի ուղիներ:

Այդ դեպքերի, որոնք նայվում էին ինչպես ոչ սպասված, խոնավ առնչություններ, նրա ամեն մի հանդիպում դառնալով մի նոր, անհայտ ուղի, դարձավ նախորդում ժամանակի անկեղծ ու անթողնված կողը: Աշխարհի այն ամեն երևույթները, որոնք սովորաբար առանց ուշադրության անցնում էին, իրար հետ դառնում էին մի իրական, անվերջ, անկեղծ երգ՝, որը ներկայացնում էր բոլոր այն չհայտնաբերված, սակայն մթնոլորտային պատասխանը, որը չթողնվում էր ժամանակի անկեղծ պատուհանում:

Արամը սկսեց զգալ, որ իր ճանապարհորդությունը այլս միայն իր անձնական որոնում չէ, այլ նաև այն միջոց է, որը միավորում է բոլոր նրանց, ովքեր փնտրում են իրենց, իրենց սեփական “լույսը”: Հեռավոր երկրներից եկել մարդիկ, որոնք այցել էին նրա գյուղը՝, միշտ պատմում էին իրար, թե ինչպես այստեղից հնչում է մի անկեղծ, մթնոլորտային երգ, որը ներկայացնում է բոլոր այն անկեղծ կողերը, որոնք իրար հետ կապվում են անցյալից մինչև ապագա:

Այս փաստերը, որոնք Արամը հավաքում էր, պատրաստում էր մի մեծ պատմական, մշակութային, այն նույնը, որ իրանում էր նայելով և ձայն տալով բոլոր այն անհայտ նիշերին, որ պարունակում էին՝, “Արեւմտյան լույսը”: Նա սկսեց մտածել, որ այս լույսը, որը կտրում էր իր, ինչպես նաև իր ընտանիքի ու իր գյուղի, սերը ու ցավերը, դառնում է այն անկեղծ մոլորակի, որի մեջ ամեն մարդ գտնում է իր միակ, անկեղծ պատասխանը:

---

10. Վերջնական բացահայտումը

Ժամանակի օժտքով, երբ բոլոր ճանապարհները միանում էին, երբ անցյալը, ներկան ու ապագան մոտենում էին միասնաբար, Արամը հասավ իր ուղին վերջնական կետին: Այդ պահը, երբ ամեն մի զգայական նիշ, յուրաքանչյուր անկեղծ, անմոռանալի մուտքան, դառնում էր մի ամբողջ “կող”, ավարտված, անհայտ, բայց անկեղծ կող, նա զգաց, որ իր “Արեւմտյան լույսը” այդ անմոռանալի, մթնոլորտային, առանց վերջնական պատասխանների լույսը, բացարձակապես ներկայ է, իր գոյության մեջ, դարձնում է իր համար, իր ընտանիքի և իր հարազատ համայնքի ամեն մի անկեղծ կողը:

Այն օրն, երբ արևը լցվում էր իր մեղմ, թեթև շողումով, նա կանգնեց մի երկար, խոնավ փիլոսոփիորական մուտքանում՝, թաքնված նիշերը լսելով իր ներթքսում, իր ողջ հոգում և իմանալով, որ իրական պատասխանը, թեև շատ երկար տապակած էր, բայց միշտ առկա, իր ներգրավվածության և սիրտի անկեղծ երգն էր: Նա գիտեր, որ իր

Ճանապարհորդությունը դեռ ավարտված չէ, բայց հիմա նա ունէ վստահություն, որ “Արեւմտյան լույսը” ոչ միայն իր ներքին կողը, այլ նաև ամբողջության, ազգի և կյանքի անկեղծ պատասխանը կբացահայտի:

Այն օրը, երբ նա անկեղծ նայեց իր շրջապատին, տեսավ, թե ինչպես յուրաքանչյուր անձ, յուրաքանչյուր սրտ, նույնիսկ ամեն հին, նույնիսկ ամեն չհայտնաբերված պատկեր, դառնում էին միանշանակ մի միասնական, մթնոլորտային ու անկեղծ “լույս”, որը, միասին, կտրում էր ամբողջ կյանքը՝ անցյալից մինչև ապագա: Այդ “լույսը” էր այն անհայտ կողը, որը, իրում պահում է բոլոր մարդկային զգացումները, բոլոր այն անկեղծ պատասխանը, որը միշտ կմնա մեր սրտերում: